

Pavína Ivanová

INOVAČNÉ PROSTREDIE FÍNSKA¹

Abstract: *The main aim of the report is to show the relation between innovative policy, employment and economic growth in a small open economy that is a member of the EU. Actual employment factors and factors of economic growth have encountered their natural boundaries and the innovative policy has become a decisive generator for workplaces creation. Small economies have an extra hindered situation, as the national market is too small and the size of resources from public finances is limited. In regard to this fact, Finland is an example for the EU. Beside this, Finland is not so dependent on transnational corporations (TNCs) as for example Slovakia. On a long-term period basis Finland creates conditions for innovative development. The comparison of Slovakia and Finland is very interesting not only when speaking about innovations and pro-innovative climate, but also considering its impacts on development of national employment. This is directly connected with the new 2020 EU agenda. Apart from this, the social climate in Finland strongly reduces corruption, black and grey economy, which supports the law enforcement and transparency in public finances, and this is also an important aspect of its success. It is also being proved that an appropriate creation of state budget surplus in times of expansion in a good social climate of the society is an important source of growth and employment support in times of recession. In comparison with the time period of the 90's, Nowadays Finland is minimally indebted and the ratio of net loans size of the state to the GDP is 0.5%. Slovakia also shows an acceptable rate of the national indebtedness value and the volume of net loans to GDP is at 20 %. The problem is that Slovakia is dependent on the production of 22 TNCs that realize their production in Slovakia and so determine the development of the Slovak economy in a fundamental way. If Slovakia wants to emancipate from this dependence, it has to go the way as Finland did, the way of innovation and education support to be able to offset its handicaps, just like Finland did.*

Key words: *innovations, innovative transformation, employment, economic growth, education, corruption, social climate, technological progress, requalification, pro-innovative infrastructure*

¹Príspevok vznikol s podporou grantovej agentúry VEGA v rámci projektu č. 1/0478/08 „Teoretické a praktické aspekty novej (znalostnej) ekonomiky“.

JEL: O 31, O 32

Úvod

Vychádzame zo zreteľa, že Fínsko a Slovensko ako súčasť Československa boli napojené najmä na ekonomiku Sovietskeho zväzu v rámci Rady vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP). Začiatkom 90. rokov 20. storočia došlo ku kolapsu ZSSR a tento kolaps znamenal výrazné zhoršenie ekonomickej situácie Fínska i Slovenska. Prednosť Fínska spočíva v tom, že sa z tejto situácie pomerne rýchlo dostalo.

Fínsko a Slovensko sú v súčasnosti členmi EÚ, ktorá sa snaží naplňať novú agendu pre rast a zamestnanosť s vyhlídkou do roku 2020 (pracovný názov EÚ 2020). Jej ťažiskom majú byť inovácie v záujme posilnenia pozície svetového lídra a silnejšia sociálna dimenzia.

Nevyhnutným predpokladom efektívnej ekonomiky je rozvoj vedy, výskumu a inovácií za efektívnej finančnej podpory zo štátneho rozpočtu. Dôležitou súčasťou fungujúceho systému vedy a techniky je aj kvalita ľudských zdrojov a technického vybavenia. Za príklad pre Slovensko sme si teda vybrali Fínsko, kde okrem iného práve rastúce výdavky na výskum a vývoj sú cestou k ozdraveniu, avšak v spoločenskej klíme výrazne obmedzujúcej korupciu, čiernu a šedú ekonomiku, v klíme podporujúcej vymožitelnosť práva a transparentnosť vo verejných financiách.

Fínsko je v súčasnosti známe vysokou životnou úrovňou a výkonnou ekonomikou v celosvetových porovnaníach. Má najvyššie percento vysokoškolsky vzdelaných ľudí² a najväčšie investície do vedy spomedzi krajín EÚ. Bolo prvou krajinou na svete, ktorá priznala volebné právo ženám. Fínsko si svoju unikátnu pozíciu vybudovalo hlavne vďaka sektoru informačných a komunikačných technológií (IKT sektoru), výrazne zásluhou svetovo známeho výrobcu Nokia. Ďalším veľmi významným faktorom tohto stavu je prítomnosť inovačne uvedomelých spotrebiteľov a firiem. Už začiatkom 90. rokov sa Fínsko stalo priekopníkom v aplikácii mobilných telefónov a internetového spojenia a momentálne je celé územie kompletne pokryté bezdrôtovým internetovým signálom.

²Fínsky národ má vysoký štandard vzdelávania. Na všetky deti vo veku od 7 do 16 rokov sa vzťahuje povinné základné vzdelanie. Vzdelávanie nad 16 rokov je dobrovoľné, buď na trojročnom až štvorročnom gymnáziu, alebo na dvojročnej až päťročnej odbornej škole. Fínske vysoké školstvo tvoria univerzity a vysoké školy s odborným zameraním (polytechniky). V krajine je 20 univerzít a vysokých škôl a 29 vysokých škôl s odborným zameraním. Približne 60 % populácie má ukončené vyššie vzdelanie ako základné a 13 percent má vysokoškolské vzdelanie alebo jemu zodpovedajúcu kvalifikáciu.

1 Fínsky model

Fíni vsádzajú na dlhodobú obozretnú rozpočtovú politiku práve preto, že si dobre pamätajú na poslednú krízu, ktorá si vynútila veľmi nepopulárne opatrenia. Verejný dlh v rokoch 1990 – 1993 sa zvýšil štyrikrát, a to zo 14 % na 56 % HDP. Vláda tak musela krátiť takmer všade vrátane citlivých sociálnych výdavkov. Jediné, kde Fíni neškrtili ani v časoch najhlbšej krízy, ale, naopak, finančne navrhovali, bola podpora strategických investícií do budúcnosti. Predovšetkým do školstva, vedy a výskumu, ale aj do kultivácie trhového prostredia a inštitucionálneho zázemia.

V súčasnosti prednosťou Fínska je aj silne rozvinutý systém vzdelávania a rozšírenie stoviek študentských „campusov“ po celej krajine. Možno skonštatovať, že v medzinárodnom porovnaní ekonomickej úspešnosti a kvality života vychádza Fínsko veľmi dobre, i keď sa dynamika jeho rozvoja za posledné roky spomalila. Krajina v poslednom období intenzívne investovala do výskumu a vývoja technológie RFID (Radio Frequency Identification). Dnes patrí medzi svetových lídrov v tejto oblasti. Úspechu pomáhajú aj úspechy tamojších firiem, ktoré podnikajú v oblasti telekomunikácií a rádiokomunikácií. „Za posledných desať rokov sa technológia RFID vyvíjala vo Fínsku v rámci 70 rôznych projektov, ktoré implementovali univerzity, výskumné strediská, ale i súkromné firmy“, informuje Fínska agentúra pre financovanie technológií a inovácií Tekes. Za fínskym úspechom v oblasti výskumu a vývoja RFID stoja aj poznatky, expertíza a inovácie tamojších firiem, ktoré podnikajú v sektore telekomunikácií a rádiokomunikácií. Aktéri, ktorí sa zapájajú do výskumu zameraného na RFID, očakávajú, že rok 2010 bude pre technológiu a jej využitie kľúčový. Silným stimulom pre uvádzanie RFID do praxe je aj nedávne vydanie odporúčania Európskej komisie o RFID. Brusel publikoval 12. mája 2009 dlhoočakávaný dokument, ktorý síce nemá záväzný charakter, ale je silným politickým impulzom tak pre medzinárodnú štandardizáciu, ako aj pre zodpovedanie právnych otázok, najmä pokiaľ ide o vzťah používania technológie a ochrany súkromia spotrebiteľa. Podľa štatistík Európskej komisie sa v roku 2008 vo svete predalo takmer 2,2 mld. kusov čipov RFID, z ktorých tretina našla svoje uplatnenie v členských krajinách EÚ. V porovnaní s rokom 2007 je to veľký nárast. Pokiaľ ide o hodnotu globálneho trhu s RFID, odhaduje sa, že v roku 2008 dosahovala sumu 4 mld. eur. Predpokladá sa, že v roku 2018 by mohla dosahovať 20 mld. eur. [7]

V roku 2007 sa na výskum a vývoj vo Fínsku vynaložilo 6,24 mld. eur, čo predstavovalo 3,47 % HDP krajiny. Približne necelá tretina (30 %) prostriedkov vtedy pochádzala z verejných zdrojov. Zatiaľ čo v čase finančnej krízy [4] sa objem zdrojov na výskum a vývoj v EÚ znižuje, Fínsko oznámilo, že postupne zvýši financovanie R&D až do výšky 4 % HDP. Chce tak bojovať proti recesii čerpajúc z obdobnej skúsenosti zo spomínaných 90. rokov. Z verejných zdrojov sa podporia inovatívne malé a stredné firmy, univerzity, agentúra Tekes, Fínska akadémia, centrá

excelentnosti a vedecká infraštruktúra.

Tab. č. 1

Výdavky na výskum a vývoj vo Fínsku v rokoch 2000 – 2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ¹
	€ mil.									
Podnikateľský sektor	3 136	3 284	3 375,1	3 527,9	3 683,5	3 876,9	4 107,8	4 513,4	5 102,0	5 021,8
Verejný sektor	497	501	529,7	515,4	530,1	554,7	574,2	564,7	588,5	594,8
Sektor vzdelávacích inštitúcií ²	789	834	925,6	961,7	1 039,8	1 042,1	1 079,2	1 164,6	1 180,6	1 233,7
Σ	4 423	4 619	4 830,4	5 005	5 253,4	5 473,8	5 761,2	6 242,7	6 871,1	6 850,2
V % HDP	3,3	3,3	3,36	3,4	3,45	3,5	3,45	3,47	3,72	3,92
	Vyjadrenie v %									
Podnikateľský sektor	70,9	71,1	69,9	70,5	70,1	70,8	71,3	72,3	74,3	73,3
Verejný sektor	11,2	10,8	11,0	10,3	10,1	10,1	10,0	9,0	8,6	8,7
Sektor vzdelávacích inštitúcií	17,8	18,1	19,2	19,2	19,8	19,0	18,7	18,7	17,1	18,0
Σ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
¹ Stanovené na základe výpočtov a odhadov.										
² Systém univerzít.										

Prameň: vlastné spracovanie zo zdroja Statistics Finland, Science and technology statistics, apríl 2010. Údaje dostupné na:

http://www.stat.fi/til/tkke/2008/tkke_2008_2009-11-26_tie_001_en.html (2.4.2010)

http://www.research.fi/en/resources/R_D_expenditure/R_D_expenditure_table (2.4.2010)

K najznámejším firmám smerujúcim svoje úsilie a výdavky do výskumu a vývoja patrí, okrem svetoznámej Nokie, napr. poskytovateľ služby antivírovej ochrany pre počítače F – Secure, monitorovací systém špecialistov Vaisala a dodávateľa softvéru v oblasti priemyselného manažmentu a manažmentu infraštruktúry Tekla. Samostatnú kapitolu tvorí Linus Torvalds, „autor“ očakávaného nového operačného systému Linux, ktorý značne posunul dopredu poznatky v sektore IK technológií. Nasledujú úspešné produkty v zóne high-tech, kde spoločnosti ako Suunto, Polar a Firstbeat vytvorili prevratné novinky v monitorovaní zdravia a športových výkonov

a v neposlednom rade treba pripomenúť stále prekvitajúci a dobre fungujúci internetový obchod.

Aktívnym článkom medzi fínskymi spoločnosťami, univerzitami, výskumnými inštitúciami a investormi do výskumu a vývoja sú práve inovácie. V rámci nich sa intenzívne diskutuje o otázke investícií do výskumu a vývoja, ktorej sa prikladá najvyššia dôležitosť. V súčasnosti investuje Fínsko okolo 3,5 % HDP do tejto oblasti. Kľúčom k úspechu sú sieťové spojenia, zdroje a znalosti. Rovnako dôležité je konštantné zosilňovanie partnerstiev medzi spoločnosťami, univerzitami, výskumnými inštitúciami a investičnými subjektmi, pričom je nevyhnutné, aby angažovanosť v prípade investícií do výskumu, vývoja a inovácií bola tak zo strany verejného, ako aj súkromného sektora. Vysoká priorita sa kladie na vzdelanie preto, lebo práve potenciál mladých, vysoko vzdelaných ľudí je možné efektívne využiť na rast odvetvia inovácií.

Nová stratégia severanov spočíva v budovaní vedecko-technických a inovačných centier, ktoré sú novými formami spolupráce medzi priemyslom a vzdelávacími inštitúciami. Fínsko je súčasťou výskumných programov EÚ, Európskeho južného observatória (ESO), Európskej agentúry pre výskum vesmíru (ESA) a Európskej organizácie pre nukleárny výskum (CERN). Inovačné prostredie je budované okolo silne odborných klastrov a vysokokvalitnej infraštruktúry. Jedným z centier, ktoré sa tu budujú, je Tekes. Prezентuje medzinárodnú spoluprácu a spoločne s Fínskou akadémiou vytvoril dotačný program FiDiPro – Finland Distinguished Professor pre V a V. Tekes je centrum všetkým európskych aktivít v oblasti výskumu vo Fínsku.

Do výskumu a vývoja smeruje výrazná časť čínskych investícií, a tým sa otvárajú nové možnosti pre vzájomnú spoluprácu a pre spôsoby ako inovovať. Kontaktnými centrami sú Peking a Šanghaj a skúmanými oblasťami hlavne IKT, biotechnológie, systémy na ochranu zdravia, environmentálne, energetické, produktové a materiálové technológie zahrnujúce aj nanotechnológie.

Centrom japonsko-fínskej spolupráce vo vede a výskume je Tokio. Práve kancelária Tekesu v Tokiu je „vstupnou bránou“ pre kooperáciu s najväčšími inovátormi v Japonsku. Oblasť expertíz sa orientuje do informačných technológií, elektroniky, výrobných, materiálových, procesných (zahrnujúcich hlavne lesníctvo a chémiu), environmentálnych technológií a biotechnológií.

Výskumná spolupráca s USA (centrá sú situované v Silicon Valley a vo Washingtone) je zameraná na zdravie, kvalitu života, informačné technológie, mobilitu, bezpečnosť a na vývoj podnikania a služieb.

Štátnej fínskej agentúre Tekes, ktorá je zodpovedná za finančnú podporu technológií a inovácií, sa zvýši rozpočet o dodatočných 220 mil. eur. Cieľom prostriedkov je zvýšiť počet firiem, ktoré podnikajú v oblasti výskumu a vývoja, ako i podporiť inovatívne malé a stredné firmy. Ich intenzívnejšia ekonomická aktivita má byť nástrojom na boj s hospodárskou recesiou. [4]

Za posledných päť rokov podporila fínska vláda program systematického a koordinovaného vytvárania inovácií v systéme zdravotníctva. Program FinnWell priniesol viaceré zlepšenia, ktoré smerujú k starostlivosti o pacienta, k prevencii, ako i k rozšíreniu celkovej zdravotníckej expertízy.

V období 2004 – 2009 sa vo Fínsku úspešne realizoval program FinnWell. Zameralo sa na tvorbu inovácií v sektore zdravotnej starostlivosti – najmä na otázky diagnostiky, poskytovania zdravotnej starostlivosti, vývoj zdravotníckeho softvéru a IT služieb a začatie poskytovania inovatívnych zdravotných služieb. Celkovo sa do projektov investovalo 177 mil. eur, z čoho približne polovicu financovala Fínska agentúra pre financovanie technológií a inovácií (Tekes).

Projekty, ktoré sa podporili v rámci programu FinnWell, sa zamerali napríklad i na tieto oblasti:

- nové nástroje pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti,
- lákanie nových firiem pre pôsobenie vo Fínsku,
- služby poskytované v domácom prostredí prostredníctvom internetu,
- internetová bezpečnosť pre nemocnice,
- vytváranie expertízy v zdravotníckej administratíve a manažmente.

FinnWell vyústil do početných ustálených praktík a nových inovácií. Medzi nové inovácie, ktoré sú priamym výsledkom financovania v rámci FinnWell, patria napríklad:

- včasná diagnostika a predpokladanie nebezpečných krčvov v čase tehotenstva,
- inteligentný systém na zaznamenávanie informácií o pacientovi a liečbe s tým, že ich kombináciou systém generuje odporúčania a varovania pre ošetrojúceho lekára.

Skúsenosti Fínska v oblasti inováčnej politiky ukázali niekoľko kľúčových poznatkov pre vývoj konkurencieschopnosti, zamestnanosti, ale aj to, akým spôsobom možno redukovať nezamestnanosť v malej ekonomike. Môžeme ich zhrnúť do nasledujúcich poznatkov.

1. Vývoj inovácií, inováčných centier vedie ku generovaniu veľkého počtu pracovných miest s vyššími kvalifikačnými nárokmi a s podstatne významnejším dosahom na spätosť vzdelávacieho systému a hospodárskej praxe.

2. Rast konkurencieschopnosti umožní expanziu malých a stredných firiem a ich spoluprácu s výskumnými firmami v iných krajinách (Fínsko, Japonsko a USA) a rozsah vyvolaných nových pracovných miest viazaných na inováčnú infraštruktúru je až trikrát väčší ako generovanie pracovných miest viazaných na tradičné faktory hospodárskeho rastu.

3. Mení sa nielen štruktúra tvorby pracovných miest, ale aj štruktúra nezamestnanosti, kde neprevažuje dlhodobá nezamestnanosť alebo nezamestnanosť absolventov, ale prevažuje štruktúralna – krátkodobá nezamestnanosť, ktorú je možné riešiť vo väzbe na dynamizáciu inováčnej politiky.

Príklad Fínska v tomto kontexte je ukážkou, ako možno pomocou cieľenej inováčnej politiky integrovať a riešiť naraz tri fenomény súčasnej ekonomiky:

konkurencieschopnosť, zamestnanosť, nezamestnanosť. V tomto prípade je príklad Fínska mimoriadne inšpiračný aj pre ostatné malé krajiny a mohol by byť odpoveďou na ciele stratégie EÚ 2020.

2 Komparácia nezamestnanosti a hospodárskeho rastu vo Fínsku a v Slovenskej republike

Predtým, než sa budeme zaoberať konkrétnymi číslami, chceli by sme zdôrazniť dôležitosť spoločenskej klímy v krajine a podotknúť, že vo Fínsku je korupcia na úrovni 1,5 až 2 % a v Slovenskej republike 30 až 35 %. Prítomnosť šedej ekonomiky sa vo Fínsku odhaduje na 2 % a na Slovensku na 18 %. Z toho dôvodu si myslíme, že financovať verejný sektor je rozhodne ľahšie vo Fínsku.

V Slovenskej republike je potrebné zabezpečiť lepšiu transparentnosť vo verejnom obstarávaní a vytvoriť takú spoločenskú klímu, ktorá bude dôsledne postihovať korupciu, šedú a čiernu ekonomiku.

Tab. č. 2

Základné ukazovatele Fínska a Slovenskej republiky

Ukazovateľ	FÍNSKO		SLOVENSKO	
	rok		rok	
Počet obyvateľov	2008	5 300 484	2009	5 412 254
Rozloha v km ²	2008	338 419	2008	49 035
Hustota zaľudnenia	2007	17,40	2007	110,00
HDP na obyv. v PPS ako priemer EÚ	2008	117,00	2008	72,00
<u>Miera nezamestnanosti</u>	3.Q.2009	7,50	3.Q.2009	12,50
Miera nezamestnanosti mužov	3.Q.2009	7,00	3.Q.2009	11,90
Miera nezamestnanosti žien	3.Q.2009	7,40	3.Q.2009	13,30
Rozdiel v nezamestnanosti mužov a žien	3.Q.2009	0,30	3.Q.2009	1,30
<u>Miera zamestnanosti</u>	3.Q.2009	58,30	3.Q.2009	57,90
Miera zamestnanosti mužov	3.Q.2009	62,50	3.Q.2009	68,00
Miera zamestnanosti žien	3.Q.2009	54,30	3.Q.2009	48,80
Rozdiel v zamestnanosti mužov a žien	3.Q.2009	6,60	3.Q.2009	16,50
<u>Miera ekonomickej aktivity</u>	3.Q.2009	80,60	3.Q.2009	78,20
Miera ekonomickej aktivity – muži	3.Q.2009	82,40	3.Q.2009	86,90
Miera ekonomickej aktivity – ženy	3.Q.2009	78,70	3.Q.2009	69,60
Rozdiel v miere ekonomickej aktivity mužov a žien	3.Q.2009	3,70	3.Q.2009	17,30
Účasť na celoživotnom vzdelaní	3.Q.2009	15,70	3.Q.2009	1,60
Priemerná hrubá ročná mzda v eurách	2008	73 047	2008	17 910
HICP inflácia	2009	1,60	2009	0,90

Prameň: Eurostat.

Fínsky model hospodárenia s verejnými financiami tiež naznačuje, že primerané vytváranie prebytkov štátneho rozpočtu v čase expanzie môže byť, resp. je dôležitým zdrojom podporenia rastu a zamestnanosti v období recesie. Fínsko je dnes na rozdiel od obdobia 90. rokov minimálne zadlžené, pomer objemu čistých pôžičiek štátu k HDP je 0,5 %.

Odhad ekonomického vývoja Fínska na rok 2010 je ovplyvnený neistotou možného vývoja. Fínska vláda upozorňuje na nebezpečenstvo vládnych intervencií do bankového a finančného sektora. Štátne intervencie sú podľa fínskych ekonómov v podstate protekcionizmom, a preto sa Fínsko jednoznačne stavia za väčšiu transparentnosť finančných transakcií a „čistotu“ bankových trhov s cieľom znovunadobudnúť ich dôveru. Požaduje prísnejšie pravidlá na odmeňovanie manažérov a väčšiu priebežnú kontrolu hospodárenia.

Pokiaľ ide o Slovensko, v roku 2007 dosiahol HDP najvyššiu úroveň vo svojej histórii. V tomto roku bol ekonomický rast na Slovensku aj najrýchlejší spomedzi krajín Európskej únie.

Prognózy predpokladali, že aj naďalej bude rásť, avšak kríza ovplyvnila celý svet a nevyhla sa ani Slovensku. Zasiahla ekonomiku tým, že spomalila jej rast, pričom HDP za rok 2009 sa prepadol na hodnotu takmer – 5 %. Priemerom HDP v EÚ bolo HDP na úrovni viac ako – 4 %. To znamená, že nielen Slovensko stagnovalo a jeho ekonomika sa dostala do recesie, ale aj ostatné členské krajiny Európskej únie. Predpokladá sa, že v druhej polovici roku 2010 a v roku 2011 budú známky oživenia ekonomiky Slovenskej republiky zreteľné. Oživenie na trhu práce však bude za vývojom ekonomiky zaostávať o niekoľko mesiacov.

Tab. č. 2

Rast reálneho HDP a miera nezamestnanosti vo Fínsku

Fínsko	1998	1999	2000	2001	2002	2003
rast reálneho HDP v %			5,3	2,3	1,8	2
miera nezamestnanosti v %	11,4	10,2	9,8	9,1	9,1	9
Fínsko	2004	2005	2006	2007	2008	2009
rast reálneho HDP v %	4,1	2,9	4,4	4,9	1,2	-7,8
miera nezamestnanosti v %	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2

Prameň: Eurostat.

Tab. č. 3

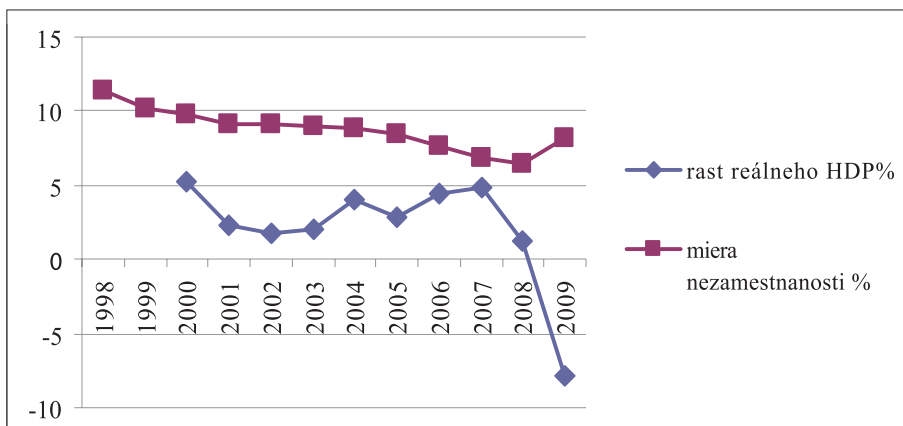
Rast reálného HDP a miera nezamestnanosti na Slovensku

Slovensko	1998	1999	2000	2001	2002	2003
rast reálného HDP v %			1,4	3,5	4,6	4,8
miera nezamestnanosti v %	12,6	16,4	18,8	19,3	18,7	17,6
Slovensko	2004	2005	2006	2007	2008	2009
rast reálného HDP v %	5	6,7	8,5	10,6	6,2	-4,7
miera nezamestnanosti v %	18,2	16,3	13,4	11,1	9,5	12,0

Prameň: Eurostat.

Graf č. 1

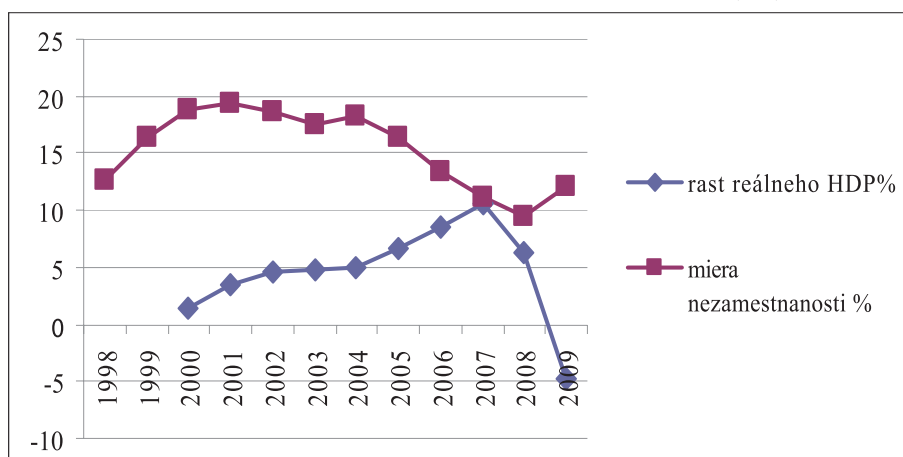
Rast reálného HDP a miera nezamestnanosti vo Fínsku (v %)

Prameň: Eurostat (vlastná úprava).

Graf č. 2

Rast reálného HDP a miera nezamestnanosti na Slovensku (v %)

Prameň: Eurostat (vlastná úprava).

Miera nezamestnanosti vo Fínsku od roku 2000 neprekročila „kritickú“ hranicu 10 %. Odhad, že nezamestnanosť v roku 2009 presiahne túto kritickú hranicu, sa nepotvrdil. Príčinou jej zvyšovania od roku 2009 je pokles predaja spôsobený krízou a útlm domáceho dopytu. Firmy hľadajú rezervy znižovaním vstupných nákladov a prepúšťajú zamestnancov. Náklady na jednotku pracovnej sily sú vo Fínsku jedny z najvyšších v EÚ, čo odkláňa rad výrobných operácií do zahraničia, najmä do Číny a Ruska. Novým javom je nástup kórejských a najmä čínskych investorov. Fínsko však presadzuje v oblasti udržateľnej zamestnanosti dlhodobé opatrenia.

Na základe vyššie uvedenej tabuľky vidieť, že miera nezamestnanosti na Slovensku je v porovnaní s Fínskom oveľa vyššia. Kým vo Fínsku sa nezamestnanosť pohybuje vo výške 7,5 %, na Slovensku je to až 12,5 %. Aktuálna nezamestnanosť dosahuje v rámci EÚ 10 %.

Pre vývoj na trhu práce, ako aj pre celú ekonomiku Slovenska či Fínska bude rozhodujúci vývoj externého ekonomického prostredia. Z pohľadu možností budúcej konkurencieschopnosti slovenskej pracovnej sily a ekonomiky ako celku pretrvávajú niektoré vážne riziká. Čoraz výraznejšie sa totiž budú prejavovať súvisiace problémy nedostatku pracovných síl v niektorých odvetviach, resp. nevhodná kvalifikačná štruktúra absolventov slovenských škôl.

Charakteristickým znakom nezamestnanosti na Slovensku je nielen vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných, 56 %, ale aj vysoká miera nezamestnanosti absolventov. Ak by sme použili na riešenie nezamestnanosti na Slovensku tradične používané nástroje (rekvalifikáciu a i.), je zrejme, že by sme nedokázali ani v strednodobom ani v dlhodobom horizonte zvrátiť situáciu na pracovnom trhu. Preto riešením nezamestnanosti na Slovensku, podobne ako vo Fínsku, musí byť podpora inovácií, podpora proinovačnej infraštruktúry, podpora malých inovatívnych firiem a podpora spolupráce vzdelávacích zariadení i podnikateľskej sféry. Keďže veľké TNK nie sú ochotné podporovať výskum a vývoj na Slovensku, musíme podporovať tento smer predovšetkým v počiatkovej etape z verejných zdrojov a predovšetkým zo štátneho rozpočtu. Preto musí byť vyčlenenie prostriedkov na podporu výskumu a vývoja kľúčovou nosnou prioritou rozpočtovej politiky a riešenie nezamestnanosti je vlastne vedľajším produktom hospodárskeho rastu, podobne ako sa to Fínsku podarilo v 90. rokoch.

Pri porovnaní miery nezamestnanosti mladých ľudí podľa vzdelania je Slovensko na štvrtom mieste od konca s hodnotou 29,30. Pred Slovenskom je už len Litva, Lotyšsko a Španielsko. Fínsko je na 21. mieste (16,30), Česká republika na 19. mieste (18,30) a najlepšie je na tom Dánsko (11,40), Rakúsko (11,30), Nórsko (9,20) a Holandsko (6,60). [8]

Fínsko ako krajina, ktorá naďalej podporuje strategické investície do budúcnosti, sa v rámci hospodárskeho rastu a zamestnanosti začína orientovať aj na alternatívne energetické zdroje energie – biomasu a fotogalvaniku. Je to i v dôsledku konkurenta Nokie Samsungu, ktorý v súčasnosti pokrýva svojimi lacnými mobilnými telefónmi

65 % trhu. Nokia si nemôže dovoliť v rámci kvality značky Nokia znížiť natoľko cenu, naďalej stavia na kvalitu i na vzdelanú, nie lacnú pracovnú silu.

Záver

Je známe, že podpora vedy, výskumu a inovácií je nevyhnutnosťou a strategickým cieľom každej vyspelej ekonomiky. Závisí len od jednotlivých krajín, ktoré z možných nástrojov a opatrení na podporu inovatívnosti použijú. Avšak na úspešné uskutočnenie všetkých zámerov v tejto oblasti je kľúčovou oblasťou existencia kvalifikovaného ľudského kapitálu a tomu zodpovedajúci kvalitný systém vzdelávania prepojený s praxou.

Konštatujeme, že len dostatočne a motivačne financovaný, pritom vhodne zameraný výskum a vývoj ako hlavný zdroj inovácií sa stane zdrojom trvalej obnovy konkurencieschopnosti EÚ a je základnou podmienkou hospodárskeho rastu, ktorý má kľúčový význam pre celkovú prosperitu a naplnenie dvoch základných cieľov – trvalo udržateľného hospodárskeho rastu a zamestnanosti.

Do roku 2011 by sa rozpočet na univerzity vo Fínsku mal zvýšiť o 330 mil. eur. Prostriedky by sa mali využiť na podporu lokálnej a regionálnej vedeckej infraštruktúry, ako i na kariérny rast vedeckých a výskumných pracovníkov.

Fínsko sa orientuje na kvalitné inovačné prostredie s neodmysliteľnou vzdelanou pracovnou silou, netoleruje daňové úniky a za podpory zdravo fungujúceho právneho systému buduje spoločenskú klímu eliminujúcu korupciu, šedú či čiernu ekonomiku.

Morálne, resp. etické aspekty každej ekonomiky sa v súčasnosti dostávajú do popredia. Treba si uvedomiť, že len pri ich dodržiavaní je možné fungovanie ekonomiky bez krízového vývoja a silných ekonomických otrasov, ktoré sa v dnešnej globalizovanej ekonomike šíria ako domino efekt a zasahujú všetky oblasti ľudskej civilizácie.

Literatúra

- [1] ANTONUCCI, T. – PIANTA, M. (2002): Employment Effects of Product and Process Innovation in Europe. In: *International Review of Applied Economics*. Volume 16, Issue 3 July.
- [2] MÁČE, M. (2007): *Makroekonómie v kostce*. Praha: Vydavateľstvo GRADA, a.s.
- [3] MARTINCOVÁ, M. (2005): *Nezamestnanosť*. Bratislava: IURA EDITION.
- [4] MATOUŠKOVÁ, E.: *Teória hospodárskeho cyklu od 30. rokov 20. storočia*. In: *Ekonomické rozhlady*, Vol. 38, 2009, č. 1.
- [5] RIEVAJOVÁ, E. a kol. (2006): *Teória a politika zamestnanosti*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM.
- [6] STANĚK, P. (2005): *Fakty a mýty globalizácie (vybrané aspekty)*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM.
- [7] <http://www.euractiv.sk>
- [8] <http://www.eurostat.sk>
- [9] <http://www.indexmundi.com/finland/> (10.3.2010)
- [10] <http://www.slcp.sk/index.php?article=551> (10.3.2010)
- [11] <http://bur.blog.sme.sk/c/221538/Finske-skolstvo.html>.
- [12] <http://www.finlandembassy.sk/public/default.aspx?nodeid=35002&contentlan=35&culture=sk-SK>
- [13] [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/.../\\$FILE/priloha_1.doc](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/.../$FILE/priloha_1.doc)
- [14] <http://www.slovakiasite.com/sk/skolstvo.php>